

Araştırma Makalesi / Research Article

ARŞİV BELGELERİ İŞİĞİNDA RODOSCUK'TA DEMOGRAFİK YAPI (1785-1839)*

Pınar DOĞANAY¹

Öz

Rodoscuk'un demografik yapısında meydana gelen değişimin tarihsel süreç içerisinde ele alındığı bu çalışmada; Rodoscuk'un tarihi ve genel yapısı üzerine bilgi verildikten sonra şehirdeki mevcut demografik yapıya odaklanılmıştır. Bu bağlamda ilk olarak tahrir, avârız, nüzul hane ve nüfus sayım kayıtları tespit edilmiş ardından bu kayıtlardan elde edilen veriler sayısallaştırılarak yüzyıllara göre ayrı ayrı tablolandırılmıştır. Bu veriler neticesinde; başlangıçta sadece Rumlara ait bir yerleşim yeri olan Rodoscuk'un zamanla bu kimliğinden sıyrılarak Türkler, Rumlar, Ermeniler ve Yahudilerin yaşadığı kozmopolit bir yapıya dönüştüğü tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rodoscuk, Nüfus, Türk, Rum, Ermeni.

DEMOGRAPHIC STRUCTURE IN RODOSCUK IN THE LIGHT OF THE ARCHIVE DOCUMENTS (1785-1839)

Abstract

In this study, which discussed the change in the demographic structure of Rodoscuk in historical process, after giving information on the history and general structure of Rodoscuk, current demographic structure in this city was focused. In this context firstly; avarız, nüzul hane and census records were determined, then the data obtained from these records were digitized and tabulated separately by centuries. As a result of these data; it has been determined that Rodoscuk, which was originally a settlement belonging only to Greeks, gradually lost its identity and turned into a cosmopolitan structure where Turks, Greeks, Armenians and Jews lived together.

Keywords: Rodoscuk, Population, Turkish, Greek, Armenian.

* " III. Selim Dönemi'nde Rodoscuk (1789-1808)" isimli, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Kabul edilen doktora tezinden türetilmiştir.

¹ Dr., Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yakınçağ Anabilim Dalı, ORCID 0000-0001-9733-2172, snprdoganay@gmail.com,

Başvuru Tarihi (Received): 11.11.2020 **Kabul Tarihi** (Accepted): 27.01.2021

Giriş

Sahip olduğu stratejik konumu nedeniyle tarih boyunca pek çok medeniyete ev sahipliği yapan aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin Rumeli'de fethettiği ilk önemli yerleşim yerlerinden biri olan Rodoscuk, fetihten önce sadece Rumların yaşadığı bir yerleşim yeri olmasına karşın fethin ardından Türkler, Rumlar, Ermeniler, Yahudilerin bir arada yaşadığı kozmopolit bir yapıya dönüşmüştür. XVIII. yüzyılın sonları ve XIX. yüzyılın ortalarının konu alındığı bu çalışmada; Klâsik Dönemden Tanzimat Dönemine kadar olan süreçte Osmanlı Devleti'nde gerçekleşen sayımların Rodoscuk özelindeki kayıtları incelenerek şehrin XVI. ve XIX. yüzyıllar arasındaki mevcut demografik yapısında meydana gelen değişimler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın ana kaynağının Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yer alan, 1789-1810 yıllarına ait “1697, 1700, 1701, 1703, 1704, 1705, 1706, 1707, 1708, 1709, 1710, 1711, 1712, 1713, 1714, 1715, 1716 ve 1717” numaralı Rodoscuk Şer'iyeye Sicillerinin oluşturduğu bu çalışmada ayrıca Nüfus defterleri ile tahrir, avâız kayıtlarından da yararlanılmıştır. Klasik dönemde gerçekleşen tahrir ve avâız kayıtları için Hacer Ateş'in “*Kuzey Marmara Sahilleri ve Ard Alanında Şehirleşmenin Tarihi Süreci: XVI.-XVII. Yüzyıllarda Tekirdağ ve Yöresi*” başlıklı doktora tezi ile Yakup Şahiner'in “*Rodosçuk'ta Gayrimüslimler 1640-48 (Şer'iyeye Sicilleri Göre)*” başlıklı yüksek lisans tezinden yararlanılan bu çalışmada ayrıca 1831 tarihli ilk nüfus sayımının sonuçları için Enver Ziya Karal'ın, “*Osmanlı İmparatorluğu'nda İlk Nüfus Sayımı*” ve Kemal Karpat'ın, “*Osmanlı Nüfusu 1830-1914*”, adlı kitapları ile Meltem Aydın'ın “*Osmanlı Nüfus Kayıtlarına Göre XIX. Yüzyılda Tekirdağ'ın Nüfus Yapısı*” adlı makalesinden de yararlanılmıştır.

1. Rodoscuk'un Yerleşim Yerleri

1.1. Mahalleler

Osmanlı'nın klasik dönemi boyunca kaza niteliğinde bir idarî birim olarak kadıların yönetiminde bulunan Rodoscuk, 1515 yılında Cami-i Şerif, Nebi Reis, Hacı Mehmed ve Hacı Hızır adında dört Türk, Papa Hirtofila, Papa Yanaki, Papa Yorgi, Papa Dimitri, Papa Yani, Papa Snadios ve Papadin adında yedi Gayrimüslim mahallesinden oluşan bir yerleşim yeri idi (Güldür, 2016). Bu tarihten sonra mahalle sayısında artışın yaşandığı şehirde, 1520'de iskele taraflarında Dizdarzâde, 1535'te Cami-i Cedid ve Hacı İsa, 1540'larda Hoca Veli, Nesimi Hoca, Kemal Bey, Bevvab Mehmed Bey ve Hüseyin Çavuş, 1550'li yıllardan sonra ise Hacı Musa, Cennet Hatun, Hoca Bayezid, Yunus Bey, İbrahim Bey, Canbeşezâde, Leb-i Derya, Abdi Hoca, Hacı Hürmüz, Behram Reis ve İskender Çavuş Mahalleleri kurulmuştur (Güldür, 2016). Ancak bu mahallelerin birçoğu daha sonradan ya farklı isimlerle anılmaya başlanmış ya da yeterli nüfusa sahip olamadıkları için başka mahalleler ile birleşmek zorunda kalmıştır (Ekin & Kanal, 2014). Öyle ki, XVI. yüzyılın ikinci yarısında şehirde; Eski Camii, Yeni Camii, Çavuş Hüseyin, Abdi Hoca, Hoca Şah Veli, Papa Piskopos, Papa Hirtafilako, Papa Yorgi Frengi, Papa Sinadios ve Papa Ganotis adında on mahalle yer alırken, yüzyılın sonuna doğru bu mahallelerden bazılarının olmadığı, yerlerine Nesimi Hoca, Hacı Hürmüz, Dudu Hatun ve Hacı Mehmed Mahalleleri isimleri ile anılan yeni mahallelerin geldiği görülmektedir (Serez, 2014).

XVII. yüzyılın ikinci yarısında ise toplam yirmi iki mahalleye ulaşan şehirde; Cami-i Atik, Hacı Hürmüz (Abdi Hoca), Canbeşezâde, Yunus Bey, Dudu Hatun, Hoca Bayezid, Hacı İsa, Hüseyin Çavuş, Hoca Veli, Behram Reis, Nebizâde, Leb-i Derya, Hacı Mehmet, Irgat Pazarı, Raziye Hatun, Mahalle-i Perakende, Papa Franki, Papa Yani, Papa Kostandi, Papa Yanaki, Cedid Ermeniyân ve Yanik Ermeniyân isimlerinde mahalleler bulunmaktadır (Serez, 2014). Bu mahallelerin on altısının Müslümanlara ait olduğu şehirde, Rum tebaaya ait dört, Ermeni tebaaya ait ise iki mahalle bulunmaktadır. Bu mahallelerden Papa Franki, Papa Yani, Papa Kostandi ve Papa Yanaki Mahalleleri Rum tebaaya ait mahalleler iken Cedid-i Ermeniyân ve Yanik Ermeniyân mahalleleri Ermeni tebaaya ait mahallelerdir (Serez, 2014).

XVIII. yüzyılın sonları ve XIX. yüzyılın başlarında ise toplam otuz beş mahallesi, kırk bir köyü bulunan Rodosçuk'un bu mahallelerinden on yedisi Müslüman tebaaya, on ikisi ise Gayrimüslim tebaaya aittir. Geriye kalan altı mahalle ise Müslim ve Gayrimüslim tebaanın bir arada yaşadığı yaşam alanlarını oluşturmaktadır. (Bkz. Tablo 1)

Tablo 1: 1785-1810 Yılları Arasında Rodosçuk'taki Mahalleler

Mahalle Adı	Nüfus
Behram Reis	Müslim/ Gayrimüslim
Bevvab Mehmed Bey	Müslim
Cami-i Vasat	Müslim
Cami-i Atik	Müslim
Canbeşezâde(Canpaşazâde)	Müslim/ Gayrimüslim
Cennet Hatun	Müslim
Dizdarzâde	Müslim
Hacı Hürmüz	Müslim/ Gayrimüslim
Hacı İsa	Müslim
Hacı Mehmed	Müslim/ Gayrimüslim
Hacı Musa	Müslim
Hoca Bayezid	Müslim
Hoca Veli	Müslim/ Gayrimüslim
Hüseyin Çavuş	Müslim
İbrahim Bey	Müslim
İskender Çavuş	Müslim
Kara Kâtip	Müslim
Karamanlı	Gayrimüslim
Leb-i Derya	Müslim
Mahalle-i Cedid	Gayrimüslim
Mehmed Bey	Müslim
Nebizâde	Müslim
Papa Anglaki	Gayrimüslim
Papa İstikani	Gayrimüslim
Papa İstipani	Gayrimüslim
Papa Peşri	Gayrimüslim
Papa Pisko	Gayrimüslim
Papa Versami	Gayrimüslim
Papa Yanaki	Gayrimüslim
Papa Yani	Gayrimüslim
Papa Yorgi	Gayrimüslim
Raziye Hatun	Müslim
Tuti (Dudu) Hatun	Müslim/ Gayrimüslim
Yeni	Gayrimüslim
Yunus Bey	Müslim

Kaynak: (RŞS. 1697, 1700, 1701, 1703, 1704, 1705, 1706, 1707, 1708, 1709, 1710, 1711, 1712, 1713, 1714, 1715, 1716, 1717, nr. 1-100).

(Tablo 1)'de yer alan Gayrimüslimlere ait mahalleler; “Mahalle-i Ermeniyân”, “Mahalle-i Rumiyân” şeklinde ayrılmaktadır (RŞS. 1697, nr. 3/1). Bu mahallelerden Mahalle-i Cedid ve Yeni Mahalle Ermenilere ait mahalleler iken (RŞS.1701, nr. 100/1; RŞS. 1701, nr. 111/4) Papa Anglaki, Papa İstikani, Papa İstipani, Papa Peşri, Papa Pisko, Papa Versami, Papa Yanaki, Papa Yani ve Papa Yorgi Rumlara ait mahallelerdir (RŞS. 1701, nr. 119/4; RŞS. 1701, nr. 125/1; RŞS. 1701, nr. 133/2; RŞS. 1701, nr. 11/6). Rum Mahalleleri genellikle kilisede bulunan dini görevlilerin adı ile anılmasına karşın Ermenilere ait mahallelerde böyle bir durum söz konusu değildir. Ancak bu uygulamanın bir benzerinin Müslüman Mahallerinde uygulandığı söylemek mümkündür. Örneğin; Yunus Bey Mahallesi, Yunus Bey'in yaptırdığı mescit etrafında kurulmuş olması nedeniyle onun

ismini almıştır. Ancak bu örnekler Gayrimüslim mahallelerindeki kadar yoğun değildir (Şenel & Doğanay, 2018).

1.2. Köyler

1785-1810 yılları arasında toplam kırk bir köyden oluşan Rodoscuk'taki bu köylerin büyük çoğunluğu Rumeli'nin fethinin ardından bölgeye getirilen Yörükler tarafından kurulmuştur. Otuz dört köyün Müslümanlara ait şehirde Gayrimüslimlere ait köy sayısı dört, Müslim ve Gayrimüslim tebaanın bir arada yaşadığı köy sayısı ise üç'tür. **(Bkz. Tablo 2)**

Tablo 2: 1785-1810 Yılları Arasında Rodoscuk'taki Köyler

Köy Adı	Nüfus
Abşur	Müslim
Ahmedikli	Müslim
Arabacı (Araphacı)	Müslim
Aşağı Kılıçlı	Müslim
Banarlı	Müslim
Büyük Ali	Müslim
Çanakçı	Müslim
Doğancı	Müslim
Fahrioğlu	Müslim
Gazioğlu	Müslim
Gündüzlü	Müslim
Güneşli	Müslim
Güzaroglu	Müslim
Hacı	Müslim
Hüsünlü	Müslim
Kara Evli	Müslim
Kara Halil	Müslim
Kara Hisarı	Müslim
Karaca Murad	Müslim
Kayı	Müslim
Köpekli	Müslim
Müsellem	Müslim
Nusretli	Müslim
Ortaca	Müslim
Oruç Beğ	Müslim
Osmanlı	Müslim
Sekbanlı	Müslim
Sarı İsmail	Müslim
Sırt	Müslim
Timurlu	Müslim
Yağcı	Müslim
Yaylabaşı	Müslim
Yazır	Müslim
Yukarı Kılıçlı	Müslim
Işıklar	Gayrimüslim
Karye-i Cedid	Gayrimüslim
Yeni	Gayrimüslim
Naib	Gayrimüslim
Banados	Müslim/ Gayrimüslim
Köse İlyas	Müslim/ Gayrimüslim
Kumbağı	Müslim/ Gayrimüslim

Kaynak: (RŞS. 1697, 1700, 1701, 1703, 1704, 1705, 1706, 1707, 1708, 1709, 1710, 1711, 1712, 1713, 1714, 1715, 1716, 1717, nr. 1-100).

Işıklar, Kumbağı, Banados, Çanakçı ve Karye-i Cedid başlarda Gayrimüslim tebaanın yaşadığı alanlar iken zamanla Banados, Çanakçı ve Cedid köyü bu kimliklerinden sıyrılmışlardır. Öyle ki; Çanakçı köyü başlarda Gayrimüslim tebaanın yaşadığı bir yerleşim yeri olmasına karşın zamanla

Müslümanların yaşadığı bir yerleşim yeri olmuştur (RŞS. 1697, nr. 83/4). Banados ve Kumbağı köyleri ise bu dönemde Müslim ve Gayrimüslim tebaanın bir arada yaşadığı yerleşim yerine dönüşmüşlerdir (RŞS. 1704, nr. 37/5; RŞS. 1697, nr.87/6; RŞS. 1701, nr. 32/1; RŞS. 1703, nr. 2/1).

Tanzimat'tan sonraki süreçte ise Edirne Vilâyeti'ne bağlı sancak statüsüne geçerek "paşa" unvanına sahip mutasarrıfın yönetimi altına bırakılan şehir, idarî sınırlar bakımından bir hayli gelişmiştir. Çorlu, Malkara ve Hayrabolu isminde üç kaza ve Ereğli, İncecik, Naib, Ortaca ve Işıklar başta olmak üzere toplam on iki nahiye ve iki yüz yirmi bir köyden (EVS. 1317, nr. 494) oluşan şehirde, bu dönemde merkez kazadaki mahalle sayısında da artış yaşanmıştır. Özellikle Ermeni tebaaya ait mahalle sayısında bir hayli artışın yaşandığı Rodoscuk'ta; Bevvab Mehmed Bey, Hacı Mehmet, Dudu Hatun, Behram Reis, Hacı Hürmüz, Dizdarzâde, Hoca Veli, İbrahim Bey, Cennet Hatun, Yunus Bey, Hacı İsa, Kara Kâtip, Cami-i Vasat, Cami-i Atik, Hacı Musa, Hüseyin Çavuş, Nebizâde, İskender Çavuş, Hoca Bayezid, Canbeşezâde, Raziye Hatun, Kıpt-i Müslim, Papa Nikolaki ve Kıpt-i Gayrimüslim, Papa Vasil ve Ecnebi, Papa İkonumos, Papa Zaharya, Papa İktamus, Papa Yorgi, Nevruz, Dilan, Çilingir, Filiboçoğlu, Çullu, Batmaz, Tarçın, Arsen, Varterez, Tarakçı ve Çiftlikönü (Serez, 2014) mahalleleri bulunmaktadır. Bunlardan yirmi iki tanesinin Müslümanlara ait olduğu şehirde, geriye kalan mahallelerin altısı Rum tebaaya, on tanesi de Ermeni tebaaya aittir. Çiftlikönü mahallesi ise Rum, Ermeni ve Türk cemaatin bir arada yaşadığı karma mahalledir (Serez, 2014). Bu veriler, 1785-1810 yıllarına ait kayıtlarla kıyaslandığında, Müslümanlara ait yerleşim yerlerinin aynı durduğu ve bunlara sadece Kıpt-i Müslim Mahallesi'nin eklendiği görülmesine karşın Rum Mahallelerinden Papa Yorgi Mahallesi'nin (RŞS. 1697 nr. 5/3) mevcudiyetini koruduğu diğer mahallelerin ise büyük ölçüde isim değişikliğine uğradığı görülmektedir. 1785-1810 yılları arasındaki kayıtlarda Mahalle-i Cedid (RŞS. 1697, nr. 6/1) ve Yeni Mahalle (RŞS. 1697, nr. 5/7) adında Ermeni tebaaya ait iki büyük mahalle bilinmesine karşın Tanzimat'tan sonraki süreçte bu sayının bir hayli arttığı görülmektedir. Kayıtlarda ayrıca 1785-1810 yılları arasında Müslim ve Gayrimüslim cemaatin bir arada yaşadığı mahallelerden olan Behram Reis, Canbeşezâde, Hacı Hürmüz, Hacı Mehmed, Hoca Veli ve Dudu Hatun Mahallelerinin de mevcut durumlarının değişerek Müslümanlara ait yerleşim yeri oldukları görülmektedir (Serez, 2014).

2. Rodoscuk'un Nüfusu

2.1. XVI. Yüzyılda Rodoscuk'un Nüfusu

Osmanlı'nın bölgeyi fethinden önce sadece Rumlara ait bir yerleşim yeri olan Rodoscuk, fethin ardından Türkler, Ermeniler, Yahudiler ve Rumlara ait bir arada yaşadığı kozmopolit bir yapıya dönüşmüştür (Serez, 2014). Ermenilerin XVI. yüzyılın sonlarına doğru geldiği şehre, Yahudilerin çok daha erken dönemlerde geldikleri tahmin edilmektedir. 1492'de İspanya ve Portekiz'den, 1510-11 yıllarında İtalya'dan kovulan Yahudiler, Osmanlı yönetimince kabul edilerek liman şehirlerine yerleştirilmişlerdir. Özellikle II. Bayezid döneminde İspanya'dan göçüp gelen Seferad Yahudileri'nin ekonomik canlılığı arttırmak üzere Selânik ve Avlonya gibi liman şehirlerine yerleştirilmiş olduğu bilinmekle birlikte Rodoscuk'a yerleştirilen Yahudi gruplarının da bu dönemde şehre gelmiş olabileceği tahmin edilmektedir (Serez, 2014).

Rodoscuk'a ait ilk nüfus verileri tahrir kayıtlarından elde edilmektedir. Tahrir kayıtlarından elde edilen bu verilere göre; Müslüman hane (Karpas, 2010)² sayısının 198, 153 mücerred (Emecen, 1992)³ olduğu Rodoscuk'ta, Rumlara ait hane sayısı bu dönemde 347'dir. Rumlara ait hane sayısı

² Osmanlı İmparatorluğu'nda 15. ve 16. Yüzyıllarda vergiye tabi birim hane ya da avârız hanesiydi. Bir diğer ifade ile erkek reisin temsil ettiği evdi. Eski Osmanlı hanesi çekirdek ya da büyük aileye karşılık gelmiyordu. Sayısal büyüklükten çok, vergi yükümlüsü aile üyeleri potansiyellerine göre ekonomik olarak tanımlanan bir haneydi.

³ Osmanlılarda vergiye esas olan üniteye "hane" denirdi. Haneyi ise evli olan aile reisi teşkil eder, eğer elinde çok az toprak varsa veya hiç toprağı yoksa bu gibi evli şahıslar bennâk kaydedilir ve belirli bir vergi öderlerdi. Tahrir

aynı dönemde şehirde bulunan Müslümanlara ait hane sayısından bir hayli fazla olmasına karşın bu sayı zamanla azalmış ve 1530'lu yıllardan sonra şehirdeki mevcut durum tersine dönmüştür. Öyle ki; 1522-30'lu yıllar arasında Müslüman hane (Gökbilgin, 2007)⁴ sayısının 218, 186 mücerred olduğu şehirde, Rum hane sayısı 315'e gerilemiştir (Serez, 2014). 1540'lı yıllarda Müslüman hane sayısının 343, Rum hane sayısının 308 olduğu şehirde, Müslüman hane sayısı artış göstermeye devam ederek 1550'li yıllarda 386'ya ulaşmıştır. Bu dönemde şehirde bulunan Rum hane sayısı da 242'ye gerilemiştir. Yüzyılın sonuna gelindiğinde ise Müslüman Mahalle sayısında yaşanan artışla beraber şehirdeki Müslüman hane sayısı bir hayli artarak 617'ye yükselmiş, Rum tebaaya ait hane sayısı da 200'e kadar gerilemiştir (Ateş, 2009). **(Bkz. Tablo 3-4)**

Tablo 3: XVI. Yüzyılda Rodoscuk'ta Müslüman Nüfus

Yıl	1515	1530	1535	1540	1550	1595
Hane	198	218	275	343	386	617
Toplam Nüfus	990	1.090	1.375	1.715	1.930	3.085
Mücerred	153	186	40	-	104	-

Kaynak: (Ateş, 2009, 150).

Tablo 4: XVI. Yüzyılda Rodoscuk'ta Rum Nüfus

Yıl	1515	1530	1535	1540	1550	1595
Hane	347	315	249	308	242	200
Toplam Nüfus	1.735	1.575	1.245	1.540	1.210	1.000

Kaynak: (Ateş, 2009,150).

Tablo (3) ve (4)'de yer alan Müslüman Hane ve Rum Hane bazında verilen sayılardan toplam nüfus miktarı belirlenirken, hane nüfusu, Osmanlı genelinde 1 hanenin 5 kişiden oluştuğu genel kabulüne dayanılarak beş katı ile çarpılmıştır (Barkan, 1953).

2.2. XVII. Yüzyılda Rodoscuk'un Nüfusu

XVII. yüzyıla ait ilk nüfus verileri, 1641 yılındaki avâriz kayıtlarına dayanmaktadır. Bu kayıtlardan elde edilen verilere göre; Rodoscuk'ta 1641 yılında toplam 631 avâriz, 2.524 gerçek hane bulunmaktadır (Sahillioğlu, 1991).⁵ 1644-45 yıllarına ait kayıtlarda ise 866 avâriz hane bulunan şehirdeki gerçek hane sayısı ortalama 3.464'dür. Bunlardan 196 avâriz, 784 gerçek hanenin Rumlara ait olduğu şehirde Ermeni ve Karamanlı Rumlara ait 135 avâriz, 540 gerçek hane, Yahudilere ait 7 avâriz, 28 gerçek hane vardır. Geriye kalan 528 avâriz ve 2.112 gerçek hanenin ise Müslümanlara ait olduğu şehirde, bu dönemde ortalama 17.000-17.500 nüfus bulunmaktadır. Bunların yaklaşık olarak 10.000' inin Müslüman nüfus olduğu şehirde, Rum

defterlerinde "mücerred" olarak belirtilen kişiler de bekâr kimselerdi. Bu kişiler evlenince bennâk olarak belirtilir, alınan vergi de bu yeni duruma göre ayarlanırdı.

⁴ Kimi kaynaklarda bu sayı farklılık göstermektedir. Gökbilgin; XV. ve VVI. Asırlarda Edine ve Paşa Livası adlı eserinde, 1528-1530 yılları arasında şehirde toplam 456 hane bulunduğunu ve bunun 177 hanesinin Müslüman tebaaya, 279 hanesinin de Gayrimüslim tebaaya ait olduğunu belirtmektedir.

⁵ Osmanlı vergi sistemi içerisinde bir avâriz hanesinin dört-beş gerçek haneye tekabül etmektedir (Sahillioğlu, 1991).

nüfusu 3.920, Ermeni ve Karamanlı Rumların nüfusu 2.700, Yahudilerin nüfusu da 140'dır (Şahiner, 2018).

1641 yılında 2.524 gerçek hanenin bulunduğu Rodoscuk'ta, bu sayı 1644-45 yılları arasında 3.464 gerçek haneye ulaşmıştır. Bu durum Rodoscuk'un bu zaman dilimi içerisinde göç almasıyla ilişkilidir. Öyle ki, bu dönemde Celali İsyanlarının yanı sıra Girit Seferi'nin başlamasının ardından imparatorluğun pek çok yerinden Karamanlı Rumlar, Ermeniler, Rumlar ve Türkler batıya doğru göç etmişlerdir. Bu göç noktalarından biri olan Rodoscuk, bu dönemde yaşadığı göç hareketi nedeniyle nüfus yapısında büyük bir değişime uğramıştır. Yaşanan bu göç hareketinin ardından Müslümanlar, şehirde büyük çoğunluğu ele geçirirken ikinci sırada Rumlar, üçüncü sırada Ermeni ve Karamanlı Rumlar, dördüncü sırada ise Yahudiler yer almıştır (Şahiner, 2018).

1661 yılına gelindiğinde ise bir önceki döneme nazaran nüfus sayısı bakımından önemli bir gerilemenin yaşandığı şehirde Müslümanlara ait 274 avâriz, 1.096 gerçek hane, 250 civarında oda mevcuttur. 250 civarındaki odanın yaklaşık 31-32 avâriz hane, 128 gerçek haneye tekabül ettiği (Ateş, 2009). şehirde, Müslümanlara ait ortalama nüfus 6.000-6.500 civarındadır. Rumlara ait 206 gerçek hanenin bulunduğu şehirde ortalama Rum nüfusu ise 1.030 kişi kadardır. Yahudilerin 28 gerçek hane sayısını koruduğu şehirde, Ermenilere ait hane sayısı ise bir hayli yükselerek 710'a çıkmıştır. Bunun yanında şehirde 56 odası bulunan Ermenilerin bu dönemde ortalama nüfusu 4.000 kadardır. Ermenilerle birlikte şehre gelerek Mahalle-i Cedid'e yerleşen Karamanlı Rumların ise bu dönemde evli olanların sayısı 46, kirâciyân sayısı ise 40 kadardır (Ateş, 2009).

1681 yılına gelindiğinde ise Müslüman hane ve oda sayısında ciddi miktarda düşüşlerin yaşandığı şehirde 584 gerçek hane ve 96 oda vardır. Müslüman nüfusunun 3.000-3.500'e gerilediği şehirde, bu düşüşün nedeni olarak başlangıçta birçok cephede yürütülen savaşlar gösterilmesine karşın düşüşün esas nedeninin avâriz kayıtlarının tutuş şeklinin değişmesinden kaynaklandığı belirlenmiştir. Zira bu dönemdeki Müslüman tebaaya ait avâriz kayıtlarına, daha önceki yıllarda olduğu gibi bütün tebaa değil, sadece bazı uygulamaları yerine getirmekle yükümlü kişiler kaydedilmiştir. Gayrimüslimler için ise böyle bir durum söz konusu değildir. Onların tamamının kaydedilmesine devam edilmiştir (Ateş, 2009). 1681 yılında Rum hane sayısının 150 olduğu şehirde, onlara ait oda sayısı da 59'dur. Ortalama 1.000-1.200 Rum nüfusunun bulunduğu şehirde, bu dönemdeki Ermeni nüfusu ise bir hayli gerileyerek 2.000'ne düşmüştür. Yahudilere ait hane sayısının ise 40'a yükseldiği şehirde ayrıca 79 Yahudi odası vardır. Bir önceki döneme göre hem hane sayısında hem de oda sayısında bir yükselişin yaşandığı Yahudi tebaasının bu dönemdeki toplam nüfusu ise 750-800 kişi kadardır (Ateş, 2009).

Yüzyılın sonuna gelindiğinde ise 146 Müslüman hanenin kaydedildiği şehirde, 86 Müslüman odaları bulunmaktadır. Ortalama Müslüman nüfusunun 1.300-1.400'e gerilediği bu dönemde, Rumlara ait hane sayısı 136, oda sayısı ise bir önceki dönemde olduğu gibi 59'dur. Toplam Rum nüfusu da 1.000-1.100 civarındadır. Ermenilerin ise bu dönemde hane sayısı 243, oda sayısı 217'dir. Ortalama Ermeni nüfusunun 2.500-3.000'e ulaştığı bu dönemde, Yahudilerin hane sayısı bir önceki dönemde olduğu gibi 40 olmasına karşın oda sayısı bir miktar artarak 81'e yükselmiştir. Bu durum mevcut Yahudi nüfusunda kayda değer bir değişiklik oluşturmamıştır. Bu dönemdeki Yahudi nüfusu, bir önceki dönemde olduğu gibi 800-850 civarındadır (Ateş, 2009). (Bkz. Tablo 5)

Tablo 5: XVII. Yüzyılda Rodoscuk'un Nüfusu

Etnik Yapı	1641	1661	1681	1694
Türk	10.000	6.500	3.500	1.400
Rum	3.920	1.030	1.200	1.100
Ermeni	2.700	4.000	2.000	3.000
Yahudi	140	140	800	850
Karamanlı Rumlar	Bu dönemde Karamanlı Rumlar, Ermeni nüfus ile birlikte kaydedildiği için nüfusları hakkında bir bilgi bulunmamaktadır.	450	-	-

Kaynak: (Şahiner, 2018, 33).

2.3. XVIII. Yüzyılda Rodoscuk'un Nüfusu

XVIII. yüzyıl ilk yarısına dair verilerin bulunmadığı şehirle ilgili bu döneme ait ilk veriler 1785-1810 yıllarına ait Şer'îye sicillerinde yer alan nüzul hane vergisi (Polat, 2018) kayıtlarına dayanmaktadır. Merkez ve kırsal alanda Müslümanlara ait toplam 99 adet nüzul, 396 gerçek hanenin⁶ bulunduğu şehirde, Gayrimüslimlere ait nüzul hane sayısı 157, gerçek hane sayısı ise 628'dir. Müslüman tebaaya ait 99 nüzul hanenin 67'si kırsal alanda yaşayan Müslümanlara ait iken 32'si de şehir merkezinde yaşayan Müslümanlara aittir (RŞS. 1713, nr. 11/2). Gayrimüslimlere ait 157 nüzul hanenin 121 nüzul hanesi, şehir merkezinde yaşayan Gayrimüslimlere ait iken 36 nüzul hanesi yaklaşık olarak 144 gerçek hanesi kırsal alanda yaşayan Gayrimüslimlere aittir. Lâkin kırsal alanda ikamet eden Gayrimüslim tebaaya ait olan haneler, şehir merkezindeki haneler gibi etnik kökene göre ayrılmak yerine Müslim ve Gayrimüslim olarak kaydedilmişlerdir (RŞS.1709, nr. 47/2). Bu nedenle Gayrimüslimlere ait kırsal alanda ikamet eden yaklaşık 720 kişinin, hangi etnik kökene ait olduğunu net olarak ifade edebilmek mümkün değildir. Şehir merkezinde yaşayan Gayrimüslim kayıtlarında ise böyle bir durum söz konusu değildir. Zira şehir merkezinde bulunan Gayrimüslimlere ait 121 nüzul, 484 gerçek hanenin, 46 nüzul, 184 gerçek hanesi Rum cemaatine, 55 nüzul, 220 gerçek hanesi Ermeni cemaatine ve 20 nüzul 80 gerçek hanesi de Yahudi cemaatine aittir (RŞS. 1711, nr. 11/2). Bu rakamlara göre mevcut dönemde Rodoscuk'taki tahmini nüfusun etnik kökene göre dağılımı şu şekildedir:

Tablo 6: 1785-1810 Yılları Arasında Rodoscuk'un Nüfusu

Türkler	Rumlar	Ermeniler	Yahudiler
1.980	920	1.100	400

Kaynak: (RŞS. 1700, nr. 4/2; RŞS. 1705, nr. 26/2; RŞS. 1707, nr. 10/2; RŞS. 1709, nr. 47/2; RŞS. 1711, nr. 11/2; RŞS. 1713, nr. 11/2; RŞS. 1715, nr. 27/5; RŞS. 1716, nr. 25/1).

Tablo (6)'da görüldüğü üzere mevcut dönemde Rodoscuk'ta 1.980 Müslüman nüfus, 2.420'de Gayrimüslim nüfus bulunmaktadır. Ancak Gayrimüslimlerin nüfusu bu sayının çok daha üstündedir. Zira yukarıda ifade ettiğimiz üzere bu dönemde kırsal alanda ikamet eden Gayrimüslimler, etnik tebaaya göre değil bir bütün olarak sadece Gayrimüslim olarak kayıtlarda

⁶ Nüzul vergisi, avâriz vergisinin devamı niteliğinde olduğundan, verginin tarh ve tahsili belirlenirken avâriz hanesi temel alınmıştır. Bu sebeple nüzul hane verilerinden gerçek hane verilerine ulaşılırken avâriz hane kayıtlarında olduğu gibi nüzul haneler (4/5) katı ile çarpılarak gerçek hane sayısına ulaşılmaya çalışılmıştır.

yer almışlardır. Etnik dağılımları bilinmediği için tabloda yer almayan kırsal alanda ikamet eden 720 kişilik Gayrimüslim nüfusu da bu verilere eklediğimizde mevcut dönemde şehirde ikamet eden Gayrimüslim sayısının 3.140'a yükseldiği görülmektedir. Bu dönemde ayrıca çalışmak ve ticari faaliyetler yürütmek üzere şehre gelen ve büyük çoğunluğu odalarda ikamet eden bir grup da bulunmaktadır (RŞS. 1697, nr. 4/1). Bunlar da ortalama 600-700 kişi olup şehrin toplam nüfusunda önemli bir paya sahiptir. Tüm bunları da eklediğimizde bu dönemde Rodoscuk'un ortalama nüfusunun en az 5.500-6.000 civarında olduğu söylemek mümkün olur.

2.4. XIX. Yüzyılda Rodoscuk'un Nüfusu

XIX. yüzyılda ise Osmanlı Devleti'nde modern anlamda ilk nüfus sayımı yapılmaya başlanmıştır. Bu sayımlardan ilki olan 1831 tarihli ilk nüfus sayımı o vakte kadar imparatorluk genelinde böylesine geniş kapsamlı bir nüfus sayımı yapılmaması nedeniyle oldukça önemlidir. Halkın endişeye kapılabileceği gerçeği göz önüne alınarak, şer'i memurlar tarafından gerçekleştirilen (Karal, 1997) bu sayımda, halk İslâm ve reaya olarak iki gruba ayrılmıştır. Rumeli'de yapılan sayımlarda, Kıptiler, İslâm ya da Hıristiyan olarak ayrı bir kategoride kaydedilmişlerdir (Aydın & Aydın, 2015).

1831 yılında Rodoscuk'ta Elmas Paşazade Hacıgandan Abdurrahim Bey tarafından yapılan (Aydın & Aydın, 2015) sayıma göre, Rodoscuk'un nüfusu aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir:

Tablo 7: 1831 Nüfus Sayımına Göre Rodoscuk'un Nüfusu

Müslümanlar	Reaya	Kıptiyan Reaya ⁷	Toplam
3.773	7.727	57	11.557

Kaynak: (Karal, 1997, 30; Karpat, 2010, 225).

Abdurrahim Bey'in sayımını yaptığı bu defterin yanı sıra aynı döneme ait merkeze gönderilen Rodoscuk⁸ merkez ve kırsalına ait diğer defterlerde ise Müslümanlar 4.942, Gayrimüslimler 8.362 kişi olarak kaydedilmiştir. Aynı döneme ait olmalarına karşın defterlerde yaşanan farklılığın nedeni ölüm, doğum ve göç nedeniyle oluşabilen farklılıkların bazı defterlere kaydedilmemiş olmasıdır (Aydın & Aydın, 2015). Bu iki farklı kayıttan da anlaşıldığı üzere Rodoscuk'ta bu dönemde ortalama 12.000-14.000 arası bir nüfus bulunmaktadır. Bu nüfus miktarının mahalle bazındaki dağılımı ise şu şekildedir:

⁷ Karpat bu gurup için Çingeneler ifadesini kullanmaktadır (Karpat, 2010).

⁸ Her ne kadar bu çalışma boyunca şehrin adını bütünlüğü bozmamak adına "Rodoscuk" olarak anmaya devam etmek de nüfus kayıtlarında şehir "Tekfurdağı" olarak kaydedilmiştir (BOA. NFS. d, nr. 3993, 1-57).

Tablo 8: Müslüman Nüfusunun Mahallelere Göre Dağılımı

Mahalle	3988 No'lu Deftere Göre Müslüman Nüfus	3989 No'lu Deftere Göre Müslüman Nüfus
Behram Reis	62	85
Bevvab Mehmed Bey	44	72
Cami-i Atik	75	134
Cami-i Vusta	48	78
Canbeşezâde (Canpaşazâde)	64	144
Cennet Hatun	35	61
Daire-i Ayân-ı Belde	-	16
Daire-i Mübayaa Memurları	-	5
Diğer Daire Görevlileri	-	43
Dizdarzâde	23	31
Gümrük Dairesi	-	17
Hacı Hürmüz	46	91
Hacı İsa	76	190
Hacı Mehmed	54	111
Hacı Musa	48	84
Hoca Bayezid	99	200
Hoca Veli	67	128
Hüseyin Çavuş	64	121
İbrahim Bey	98	135
İskender Çavuş	102	228
Kara Kâtip	66	127
Leb-i Derya	16	23
Mahkeme Görevlileri	49	31
Memurlar	66	29
Misafir Olanlar	-	46
Nebizâde	105	220
Raziye Hatun	85	154
Sürgün Gelenler	46	29
Tuti (Dudu) Hatun	30	59
Yunus Bey	80	146
Toplam	1.548	2.838

Kaynak: (Aydın ve Aydın, 2015, 329).

Yukarıdaki kayıtlardan anlaşıldığı üzere İskender Çavuş Mahallesi, bu dönemde Müslümanlara ait en fazla nüfusa sahip mahalledir. Bunu sırasıyla Nebizâde, Hoca Bayezid ve Hacı İsa Mahalleleri takip etmektedir.

Rodoscuk merkezde bulunan Gayrimüslim tebaaya ait nüfusun dağılımı ise şu şekildedir:

Tablo 9: *Rodoscuk Merkezinde İkamet Eden Gayrimüslim Nüfus*

Etnik Köken	Gayrimüslim Cemaatlerin Kayıtlı Oldukları Mahalle ve Papaz	Toplam Nüfus Sayısı
Rum Nüfus	Çiftlikönü(Karaman)	245
Rum Nüfus	Haymana	802
Rum Nüfus	Papa Hristodili	247
Rum Nüfus	Papa İkonomus	182
Rum Nüfus	Papa Nekafos (Negofitos)	295
Rum Nüfus	Papa Nikolaki	344
Rum Nüfus	Papa Şakalaryoz	254
Rum Nüfus	Papa Zahariya	215
Ermeni nüfus	Adaniz Papaz	173
Ermeni nüfus	Ağya Papaz	255
Ermeni nüfus	Çiftlikönü Sanas Papaz	483
Ermeni nüfus	Erzelkil Papaz	166
Ermeni nüfus	Esador Papaz	134
Ermeni nüfus	Gazel Papaz	301
Ermeni nüfus	Karabet Papaz	127
Ermeni nüfus	Kegork Papaz	171
Ermeni nüfus	Mağiric Papaz	136
Ermeni nüfus	Manil Papaz	221
Ermeni nüfus	Mersis Papaz	228
Ermeni nüfus	Serkiz Papaz	242
Ermeni nüfus	Yabancı Ermeniler	17

Kaynak: (Aydın ve Aydın, 2015, 329).

Merkez mahallelerin yanı sıra kırsal alanlarda ikamet eden Müslim ve Gayrimüslim nüfusun dağılımları ise bu dönemde şu şekildedir:

Tablo 10: Rodoscuk Köylerinde İkamet Eden Müslüman Nüfus

Yerleşim Yeri	3990 No'lu Deftere Göre Nüfus	Müslüman	3991 No'lu Deftere Göre Nüfus	Müslüman	3999 No'lu Deftere Göre Müslüman Nüfus
Ahmedikli	50		54		50
Aşağı Kılıçlı	30		30		31
Avşar	33		32		29
Banados	74		87		76
Banarlı	28		29		29
Banarlı Köyü	11		12		-
Kıptileri					
Fahrioğlu	31		36		44
Gazioğlu	21		38		44
Gönençli	58		62		56
Gündüzlü	12		39		51
Hacı	23		27		28
Hüsünlü	-		50		45
Karabezirgân	-		-		-
Karacamurad	37		39		44
Karaevli	27		42		60
Karahalil	28		38		44
Karahisarlı	36		44		48
Kayı	28		38		60
Kılavuzlu	2		-		-
Köpekli	10		15		16
Müsellem	29		38		38
Nusratlı	54		73		66
Ortaca	60		68		84
Oruçbeğli	48		49		56
Osmanlı	33		36		40
Sekbanlı	38		42		44
Sırt	28		37		37
Timurlü	24		27		25
Yağcı	60		63		63
Yaylabası	19		19		15
Yazır	29		36		29
Yukarı Kılıçlı	61		71		64
Toplam	1.022		1.271		1.316

Kaynak: (Aydın ve Aydın, 2015, 342).

Tablo 10'da verilen rakamlar incelendiğinde bu dönemde en yoğun nüfuslu köyün Banados olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla Ortaca, Nusratlı, Yukarı Kılıçlı ve Yağcı köyleri takip etmektedir. Bu köylerin hemen hemen hepsi bölgenin fethinin ardından Anadolu'nun farklı yerlerinden getirilen Yörük grupları tarafından kurulmuştur (Çevik, 1971). Bu sebeple köylerden elde edilen veriler, bölgede bulunan Yörük gruplarının nüfus sayısı hakkında aşağı yukarı bir tahminde bulunulmasına olanak sağlaması nedeniyle oldukça önemlidir.

Bu dönemde köylerin yanı sıra Rodoscuk kırsalındaki çiftliklerde yaşayan Müslümanlar da bulunmaktadır. Bunlar da ortalama 200-300 kişi kadardır. Ayrıca bu dönemde Gazioğlu, Gündüzlü, Husunli, Karaevli ve Nusratlı gibi köyler başta olmak üzere bazı köylerde Türklerin dışında yaşayan yabancı Müslümanlar olarak kaydedilen kimseler de bulunmaktadır. Bunlar da ortalama 150 kişi kadardır (Aydın & Aydın, 2015)

Gayrimüslimlerin ikamet ettiği kırsal alanlardaki dağılım ise şu şekildedir:

Tablo 11: *Rodoscuk Köylerinde İkamet Eden Gayrimüslim Nüfus*

Yerleşim Yeri	3991 No'lu Deftere Göre Gayrimüslim Nüfus	3995 No'lu Deftere Göre Gayrimüslim Nüfus	3999 No'lu Deftere Göre Gayrimüslim Nüfus
Ahmedikli	11	-	7
Aşağı Kılıçlı	-	-	4
Banados	-	336	-
Banarlı	1	-	2
Cedid	-	346	-
Çanakçı	-	22	-
Fahrioğlu	7	-	11
Gazioğlu	30	-	-
Gönençli	4	-	1
Gündüzlü	8	-	6
Hacı	6	-	11
Hüsünlü	5	-	30
Işıklar	-	1.111	-
Karabezargan	-	-	-
Karacamurad	-	-	6
Karaevli	54	-	76
Karahalil	4	-	8
Karahisarı	7	-	1
Kayı	21	-	32
Köpekli	4	-	5
Kumbağı	-	610	-
Müsellem	-	-	1
Naib	-	316	-
Nusratlı	11	-	14
Oruçbeğli	9	-	14
Osmanlı	8	-	10
Sekbanlı	9	-	5
Yağcı	7	-	12
Yukarı Kılıçlı	-	-	4
Toplam	212	2.641	295

Kaynak: (Aydın ve Aydın, 2015, 346).

Tablo (11)'de yer alan veriler, Gayrimüslimlere ait en yoğun nüfusa sahip köyün Işıklar olduğunu bunu sırasıyla Kumbağı, Cedid ve Naib köylerinin takip ettiğini göstermektedir. Bu köylerden Naib, Cedid, Çanakçı, Kumbağı ve Işıklar sadece Gayrimüslim tebaanın yaşadığı köyler iken diğer köylerin tablo (10)'da yer alan veriler ile kıyaslandığında Müslim ve Gayrimüslimlerin ortak yaşam alanlarını oluşturduğu görülmektedir. Ayrıca tablo (10) ve tablo (11)'de yer alan verileri 1785-1810 kayıtları ile kıyaslandığında şu çıkarımlarda bulunulabilir: 1785-1810 yılına ait

kayıtlarda Işıklar (RŞS. 1701, nr. 39/2), Karye-i Cedid (RŞS. 1701, nr. 67/1). ve Naib (RŞS, 1701, nr. 123/1) sadece Gayrimüslimlere ait bir yerleşim yeri iken 1830'lu yıllarda bu durumun değiştiği ve Gayrimüslimlerin ikamet ettiği köy sayısının arttığı görülmektedir. Bunun yanı sıra 1785-1810 yıllarında Müslim ve Gayrimüslimlerin ortak yaşam alanlarından olan Kumbağı (RŞS. 1697, nr. 5/2; RŞS. 1703, nr. 70/1) ve Müslüman tebaanın yaşam alanı olan Çanakçı köyleri 1830'lu yıllarda sadece Gayrimüslimlerin ikamet ettiği köylerden biri hâline gelmişlerdir (RŞS. 1701, nr. 9/1).

3. Sonuç

Osmanlı'nın bölgeyi fethinden önce Rumların yaşadığı bir yerleşim yeri olan Rodoscuk, XVI. yüzyıldan itibaren Türkler ve Rumların yaşadığı bir yerleşim yeri olmuştur. Başlangıçta nüfus çoğunluğunun büyük bir kısmının Rumlara ait olduğu şehirde, Türklerin nüfusunun giderek arttığı ve Türk nüfusunun XVI. yüzyılın ortalarından itibaren Rum nüfusunu geride bıraktığı görülmektedir. XVII. yüzyıl boyunca Türkler nezdinde yaşanan bu nüfus artışının devam ettiği şehirde demografik yapıda birtakım değişiklikler meydana gelmiştir. Nitekim bu dönemde başta Celalî İsyancılar olmak üzere yaşanan birtakım problemlerin ardından İmparatorluğun pek çok yerinden batıya doğru yoğun bir göç hareketi başlamıştır. Bu göç noktalarından biri olan Rodoscuk, bu dönemde Türkler ve Rumların yanı sıra Karamanlı Rumlar ve Ermenilerin de yoğun göçüne maruz kalmıştır. Bu göç hareketi ile birlikte şehirdeki demografik yapıda birtakım değişimler yaşanmış ve Ermeniler XVII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Türklerin ardından şehirde bulunan en yoğun nüfusa sahip millet olmuşlardır.

XVIII. yüzyıla gelindiğinde ise kozmopolit yapının korunmaya devam ettiği şehirde mevcut demografik yapıda bir miktar değişiklikler meydana gelmiştir. Gayrimüslimlerin sayıca üstünlüğü ele geçirdiği şehirde Müslümanlar, Gayrimüslimlerin ardından ikinci sırada yer almışlardır. Ancak etnik kökene göre sınıflandırıldığında Türklerin şehirdeki nüfus üstünlüklerini korumaya devam ettikleri görülmektedir. Türklerin ardından Ermenilerin nüfus üstünlüklerini korumaya devam ettiği şehirde üçüncü sırada Rumlar ve dördüncü sırada Yahudiler yer almaktadır.

XIX. yüzyılda gerçekleştirilen ilk nüfus sayımı sonuçlarına bakıldığında ise 1785-1810 yıllarına ait nüfus hane kayıtlarından elde edilen verilerin çok fazla değişmediği görülmektedir. Öyle ki, XIX. yüzyılda gerçekleşen ilk nüfus sayımının sonuçlarına bakıldığında, Rodoscuk'ta nüfusun büyük bir çoğunluğunu Gayrimüslimlerin oluşturmaya devam ettiği görülmektedir. Etnik kökene göre sıralandığı ise Türklerin ardından Ermenilerin en yoğun nüfusa sahip millet olduğu şehirde üçüncü sırada Rumlar, dördüncü sırada Yahudiler yer almaktadır. Bu dönemde şehirde ayrıca nüfus sayıları oldukça az olsa Kıptiler olarak adlandırılan kimseler de bulunmaktadır.

Çalışmada ayrıca; Müslümanlara ait en fazla nüfusa sahip mahallerin İskender Çavuş, Nebizâde, Hoca Bayezid ve Hacı İsa Mahalleleri ile en yoğun nüfusa sahip köylerin Banados, Ortaca, Nusratlı, Yukarı Kılıçlı ve Yağcı köyü olduğu tespit edilmiştir. Merkezde ikamet eden Rumların ve Ermenilerin kayıtlara cemaati oldukları Papaz nezdinde kaydedilmiş olmaları nedeniyle Gayrimüslimlere ait en yoğun nüfuslu mahallenin tespit edilemediği bu çalışmada, Gayrimüslimlere ait en yoğun nüfusa sahip köylerin Işıklar, Kumbağa, Cedid ve Naib olduğu belirlenmiştir.

Kaynakça

Arşiv Belgeleri

Rodoscuk Şer'iyeye Sicili (RŞS): “nr. 1697, 1700, 1701, 1703, 1704, 1705, 1706, 1707, 1708, 1709, 1710, 1711, 1712, 1713, 1714, 1715, 1716 ve 1717”.

Salnâme-i Vilâyet-i Edirne (EVS): “1317”.

Nüfus Defteri (NFS) : d. nr. 3993, 1-57.

Kitap ve Makaleler

- Ateş, H. (2009). *Kuzey Marmara sahilleri ve ard alanında şehirleşmenin tarihi süreci: XVI.-XVII. yüzyıllarda Tekirdağ ve yöresi*. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, M., & Aydın, L. (2015). Osmanlı nüfus kayıtlarına göre XIX. yüzyılda Tekirdağ'ın nüfus yapısı. M. Yıldız (Ed.), *Rodosto'dan Süleymanpaşa'ya Tekirdağ. Uluslararası Tekirdağ sempozyumu bildirileri* içinde (ss. 326-350). İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Barkan, Ö. L. (1953). Tarihi demografi araştırmaları ve Osmanlı tarihi. *Türkiyât Mecmuası*, C(X), 1-26
- Ekin, Ü., Kanal, H. (2014). Tekfurdağı sancağının sosyal ve ekonomik yapısı (1890-1902). *HUMANİTAS*, 2(4), 109-128.
- Çevik, H. (1971). *Tekirdağ yürükleri*. İstanbul: Tekirdağ Halkevi Yayınları.
- Emecen, F. (1992). Bennâk. *İslâm ansiklopedisi* içinde (C.5, s.458-459). İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Gökbilgin, M. T. (2007). *XV. ve XVI. asırda Edirne ve paşa livası / vakıflar-mülkler-mukataalar*. İstanbul: İşaret Yayınları.
- Güldür, K. (2016). *Tereke defterlerine göre Rodosçuk kazasında sosyo-ekonomik hayat (1788-1790)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Karal, E. Z. (1997). *Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk nüfus sayımı 1831*. Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.
- Karpat, H. K. (2010). *Osmanlı nüfusu 1830-1914*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Polat, S. (2018). Osmanlı Devlet'inde nüzul vergisinin teşkili ve gelişimi: XVI- XVII. yüzyıllarda Osmanlı ekonomisini nüzul vergisi üzerinden değerlendirmek. *BELLETEN*, C:LXXXII, 82 (295), 829-862.
- Sahillioğlu, H. (1991). Avârız. *İslâm ansiklopedisi* içinde (C.4, s. 108-109). İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Serez, M. (2014). *Tekirdağ tarihi coğrafyası ve araştırmaları II, odalar ve dernekler*. Ankara: Dönmez Ofset.
- Şenel, Ş. & Doğanay, P. (2018). 1703 numaralı şer'iyeye siciline göre Rodoscuk'ta mülk satışları. *Researcher: Social Science Studies*, 6(4), 383-394.
- Şahiner, Y. (2018). *Rodosçuk'ta gayrimüslimler 1640-48 (şer'iyeye sicilleri göre)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Erzurum.